

KÂŞGARLI MAHMUD DİL VE EDEBİYAT DERGİSİ

2025 / 1

CİLT / VOLUME 1

SAYI / ISSUE 1

ISSN: 3108-3846

Kâşgarlı Mahmud Dil ve Edebiyat Dergisi yılda iki kez yayımlanan hakemli bir dergidir.

HAZİRAN 2025

ANKARA

KÂŞGARLI MAHMUD DİL VE EDEBİYAT DERGİSİ

ISSN: 3108-3846

Yıl/Year 2025

Cilt/Volume 1, Sayı/Issue 1

İmtiyaz Sahibi / Editör

Owner / Editor

Doç. Dr. Emrah BOZOK

Yayın Kurulu / Publication Board

Doç. Dr. Emrah BOZOK [Millî Savunma Üniversitesi] • Dr. Öğr. Üyesi Utku IŞIK [Millî Savunma Üniversitesi] • Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Metehan ŞAHİN [Millî Savunma Üniversitesi]

- Öğr. Gör. Serkan YÜKSEL [Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi] • Öğr. Gör. İsmail EMİRŞAH [Millî Savunma Üniversitesi] • Öğr. Gör. Mine AKDEMİR [Millî Savunma Üniversitesi] • Öğr. Gör. Pınar AK [Millî Savunma Üniversitesi] • Uzm. Gamze BULGAN

Dil Editörleri / Copy Editor

Mine AKDEMİR [Millî Savunma Üniversitesi]
• Pınar AK [Millî Savunma Üniversitesi]

Danışma Kurulu / Advisory Board

Prof. Dr. Ahmet Bican ERCİLASUN [Gazi Üniversitesi Emekli Öğretim Üyesi] • Prof. Dr. Leyla KARAHAN [TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi] • Prof. Dr. Osman Fikri SERTKAYA [İstanbul Üniversitesi Emekli Öğretim Üyesi] • Prof. Dr. Zeki KAYMAZ [Ege Üniversitesi Emekli Öğretim Üyesi] • Prof. Dr. Ali YAKICI [Gazi Üniversitesi Emekli Öğretim Üyesi] • Prof. Dr. Nihat ÖZTOPRAK [Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi] • Prof. Dr. Mehmet Öcal OĞUZ [Hacı Bayram Veli Üniversitesi] • Prof. Dr. Ferruh AĞCA [Eskişehir Osmangazi Üniversitesi] • Prof. Dr. Serkan ŞEN [Ondokuz Mayıs Üniversitesi] • Prof. Dr. Abdurishid YAKUP [Berlin Brandenburg Bilimler Akademisi – ALMANYA] • Prof. Dr. Dilnavoz YUSUPOVA [Ali Şir Nevai Üniversitesi – ÖZBEKİSTAN] • Prof. Dr. Zulhumar HOLMANOVA [Ali Şir Nevai Üniversitesi – ÖZBEKİSTAN]

Bilim Kurulu / Scientific Advisory Board

Prof. Dr. Ahmet GÜNŞEN [Trakya Üniversitesi] • Prof. Dr. Ahmet KARTAL [Eskişehir Osmangazi Üniversitesi] • Prof. Dr. Ahmet BURAN [Fırat Üniversitesi] • Prof. Dr. Ali AKAR [Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi] • Prof. Dr. Bayram DURBİLMEZ [Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi] • Prof. Dr. Bilgehan Atsız GÖKDAĞ [Kırıkkale Üniversitesi] • Prof. Dr. Bülent BAYRAM [Trakya Üniversitesi] • Prof. Dr. Cengiz ALYILMAZ [Bursa Uludağ Üniversitesi] • Prof. Dr. Fevzi ERSOY [Hacı Bayram Veli Üniversitesi] • Prof. Dr. Ercan ALKAYA [Fırat Üniversitesi] • Prof. Dr. Erhan AYDIN [Dokuz Eylül Üniversitesi] • Prof. Dr. Erkan HİRİK [Samsun Üniversitesi] • Prof. Dr. Gökçe Yükselen PELER [Erciyes Üniversitesi] • Prof. Dr. İbrahim ŞAHİN [Eskişehir Osmangazi Üniversitesi] • Prof. Dr. Mehmet AYDIN [Ondokuz Mayıs Üniversitesi] • Prof. Dr. Mehmet Fatih KİRİŞÇİOĞLU [Hacı Bayram Veli Üniversitesi] • Prof. Dr. Mehmet Fatih

KÖKSAL [İstanbul Kültür Üniversitesi] • Prof. Dr. Mehmet Mahur TULUM [Anadolu Üniversitesi] • Prof. Dr. Mehmet Vefa NALBANT [Pamukkale Üniversitesi] • Prof. Dr. Mustafa ARGUNŞAH [Erciyes Üniversitesi] • Prof. Dr. Mustafa KURT [Gazi Üniversitesi] • Prof. Dr. Nezir TEMUR [Gazi Üniversitesi] • Prof. Dr. Nevzat ÖZKAN [Erciyes Üniversitesi] • Prof. Dr. Nurettin DEMİR [Hacettepe Üniversitesi] • Prof. Dr. Nurullah ÇETİN [Ankara Üniversitesi] • Prof. Dr. Ömür CEYLAN [İstanbul Kültür Üniversitesi] • Prof. Dr. Özen YAYLAGÜL ÜSTÜNEL [Ondokuz Mayıs Üniversitesi Emekli Öğretim Üyesi] • Prof. Dr. Ramazan KORKMAZ [Maltepe Üniversitesi] • Prof. Dr. Sebahat DENİZ [Marmara Üniversitesi] • Prof. Dr. Selahittin TOLKUN [Anadolu Üniversitesi] • Prof. Dr. Süer EKER [Başkent Üniversitesi] • Prof. Dr. Şaban DOĞAN [Kâtip Çelebi Üniversitesi] • Prof. Dr. Şamil YEŞİLYURT [Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi] • Prof. Dr. Turgut TOK [Pamukkale Üniversitesi] • Prof. Dr. Yavuz KARTALLIOĞLU [Hacı Bayram Veli Üniversitesi] • Doç. Dr. Abdullah MERT [Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi] • Doç. Dr. Ergün ACAR [Sinop Üniversitesi] • Doç. Dr. Fatih Numan KÜÇÜKBALLI [Selçuk Üniversitesi] • Doç. Dr. Genç Osman GEÇER [Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi] • Doç. Dr. Himmet BÜKE [Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi] • Doç. Dr. Hüseyin YILDIZ [Ordu Üniversitesi] • Doç. Dr. Rohila RUZMANOVA [Semerkant Devlet Üniversitesi – ÖZBEKİSTAN] • Doç. Dr. Serdar ODACI [Hacettepe Üniversitesi] • Doç. Dr. Seçil HİRİK [Samsun Üniversitesi] • Doç. Dr. Tarık DEMİR [Gazi Üniversitesi] • Doç. Dr. Yaşar ŞİMŞEK [Giresun Üniversitesi] • Dr. Öğr. Üyesi İbrahim ATABEY [Hacı Bayram Veli Üniversitesi] • Dr. Öğr. Üyesi Rıdvan ÖZTÜRK [Necmettin Erbakan Üniversitesi] • Öğr. Gör. Dr. Cıldız ALİMOVA [Kırgızistan – Türkiye Manas Üniversitesi – KIRGIZİSTAN] • Okt. Dr. Madina MOLDAŞEVA [Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi – KAZAKİSTAN]

Sayının Hakemleri / Reviewer of Issue

Prof. Dr. Erkan HİRİK
Doç. Dr. Abdullah MERT
Doç. Dr. Ergün ACAR
Doç. Dr. Harun ŞAHİN
Doç. Dr. Himmet BÜKE
Doç. Dr. Murat ŞAHİN
Doç. Dr. Zeynep Zeliha SONKAYA
Dr. Öğr. Üyesi Selcen KOCA

Yayın Türü

Kâşgarlı Mahmud Dil ve Edebiyat Dergisi, Türk dili ve edebiyatı alanında bilimsel bilgi birikimine katkı sağlamak amacıyla yayımlanan, hakemli, uluslararası ve süreli (yılda iki kez) bir akademik dergidir.

Kâşgarlı Mahmud Dil ve Edebiyat Dergisi'nde yayımlanan yazılar kısmen yahut bütün olarak başka bir mecrada yayımcının izni olmaksızın yayımlanamaz. Yazıların tüm etik sorumluluğu yazarlara aittir ve dergi kullanılan tüm bilgi, belge, tablo ve şekil vb. bilgilerin etik sorumluluğunu üstlenmemektedir.

İnternet Sayfası / Web Site

<https://kasgarlimahmud.org>

İletişim / Contact

editor@kasgarlimahmud.org

Cilt 1 Sayı 1

Haziran 2025

EDİTÖRDEN

Kıymetli Araştırmacılar,

Kâşgarlı Mahmud Dil ve Edebiyat Dergisi (KÂMAD), Haziran 2025'te elinizdeki ilk sayısıyla yayın hayatına başlamıştır. Türklük bilimi araştırma sahasını hedef alan, uluslararası düzeyde ve hakemli akademik bir dergi olan KÂMAD'ın ilk sayısını sizlerle paylaşmanın mutluluğunu yaşıyoruz.

Kısa adıyla KÂMAD olan dergimiz, esasen uzun soluklu bir düşüncenin sabırla tekâmüle erdirilmiş hâlidir. Akademik yayın hayatımıza başladığımız bu günlere gelene kadar bir akademik dergi çıkarma fikri aklımıda hep olmasına rağmen imkân ve şartların hazır olması, uygun zaman ve zeminin oluşturulması veya manevi boyutuyla nasibin şimdi olması; -2020 yılında bir hayal olarak başlayan bu sürecin sübuta ermesiyle- bizleri, mutlu, mesut ve bahtiyar kılmıştır.

Dergimize neden Kâşgarlı Mahmud'un adını verdik?

Kâşgarlı Mahmud, 11. yüzyıl gibi medeniyet tarihi bakımından erken sayılabilecek bir zaman diliminde çağının dilcilerinin usulünü göz önünde bulundurarak modern, kullanışlı bir kaynak; lehçe ve ağız ayrıntılarıyla bilgi verecek şekilde bir dil bilgisi kitabı; madde başlarına aldığı kavramlara dair notlarla genişletilmiş bilgiler ihtiva eden ansiklopedik bir sözlük; Türk tarihinin ilk dünya haritasıyla çok yönlü telif bir eserin müellifidir. Türk kültür tarihine bu denli değerli hizmetleri olan Kâşgarlı Mahmud'un adını yaşatmak için çalışmanın bulunduğu ilk yıllardan bu güne kadar gerek Türkiye'de ve Türk Dünyası'nda gerekse yurt dışında çok değerli araştırmalar, projeler ve kitap çalışmaları vb. yapılmış ve yaplamaya da devam edilecektir. Ancak Kâşgarlı Mahmud adına bir akademik dergi kurulmamıştır. Türklük bilimine yaptığı katkılarıyla kendisine minnetimizi ifade edebilmek için adını dil ve edebiyat alanında Türk kültürüne hizmet etmeyi arzulayan dergimize vererek Kâşgarlı Mahmud'un muhterem adını şerefendirme gururu bizlere düşmüştür. Kutlu olsun!

KÂMAD için belirlenen imlek (logo) ne ifade etmektedir?

Değerli Okurlarımız; imleğimizi oluşturan temel motif, dergimizin adını da şerefliendiren büyük Türk bilgini Kâşgarlı Mahmud'un 11. Yüzyılda kaleme aldığı eseri *Dîvânu Lugâti 't-Türk'*te yer verilen Türklerin ilk dünya haritasıdır. İmlekteki kitap şekli; *Dîvânu Lugâti 't-Türk'*ü ve dergimizi, tüy kalem ise Kâşgarlı Mahmud'un eseri yazdığı kalemi ve Türklük bilimi araştırmalarını temsil etmektedir. Etrafında yer alan motif ise Türk süsleme sanatından bir parça ile çevresinde bulunan yazı halkasına geçişin sağlandığı bir tasarımla bezenmiştir.

KÂMAD Haziran 2025/1

Haziran ve Aralık sayıları olmak üzere yılda iki sayı olarak çıkacak ve kör hakemlik sistemiyle çalışan uluslararası düzeyde hakemli bir dergi olan *Kâşgarlı Mahmud Dil ve Edebiyat Dergisi*'nin ilk sayısında beş akademik çalışmaya yer verilmiştir. KÂMAD, Haziran 2025/1 sayısında *Faruk ÖZEN* - "Sözcük Sınıflandırmalarında Dilbilimsel Dilbilgisi Ölçütlerinin Kullanılması"; *Murat YILDIZ* ve *Ali YAKICI* - "Türk Bilmecelerinde Değerler Eğitimi"; *Savaş KOLDANCA* ve *Gülcan ÇOLAK* - "2018 Programına Göre 9. Sınıfların İsim-Sıfat Türlerindeki Gelişimlerinin İncelenmesi (Niğde Örneği)"; *Temuçin TOSUN* - "Beşikdüzü ve Tonya Yöresi Ağızlarında Gelecek Zamanın Görünümü" ve *Neslihan GÖREN İNAN* - "Nihat Öztoprak, Kişilik İnşâ Eden İnci Beyitler" adlı çalışmalara yer verilmiştir.

Teşekkür ve temenni

Dergimizin ilk sayısının oluşmasında emeği geçen başta Editör Yardımcımız Dr. Öğr. Üyesi Utku IŞIK'a ve Yayın Kurulu üyelerimize, kıymetli çalışmalarını dergimize gönderen yazarlarımıza teşekkür ederiz. Değerli zamanları ayırıp mesleki tecrübelerini bizlerle paylaşan saygıdeğer hakemlerimize gönülden şükranlarımızı sunuyoruz. Ayrıca tasarımında fikir ve tema bize ait olsa da imleğimize son hâlini veren ve bu tasarımı vücuda getiren kıymetli çizer Nihat TUZCU'ya teşekkür ediyoruz.

Dergimiz Türkiye'den, Türk Dünyası'ndan ve Türklük bilimi ortak paydasında bulduğumuz yabancı araştırmacılarla birlikte daha da anlamlı hâle gelmiştir. Gerek Danışma Kurulu'muzda gerekse Bilim Kurulu üyelikleriyle bizlere inanıp destek veren izinden yürüdüğümüz hocalarımıza ve birlikte çalıştığımız meslektaşlarımıza gönülden bir teşekkürü borç biliriz. Onların bize olan güven ve desteklerine karşılık şükranlarımızı, gelecek sayılarımızda ulaştığımız çıtayı daha yükseklere taşıyarak sunacağız.

Türk milletine ve Türk diline yaptığı kutlu hizmetleri için Kâşgarlı Mahmud'un aziz ruhuna bir Fatiha niyetiyle dergimizin adını *Kâşgarlı Mahmud Dil ve Edebiyat Dergisi* (KÂMAD) olarak belirledik. Biliriz ki, bu tür çalışmalar bir bayrak yarışı ve gönül verme işidir. Biz bu yola çıktık ve bayrağı büyüklerimizden devraldık. Bizden sonraki kuşağa ulaştırana dek, nefesimiz yettiği müddetçe taşımak için bu uğura gönlümüzü ve emeğimizi verdik. Adını biz koyduk ama yaşını Türk bilimi araştırmaları belirlesin... Dileriz ki; dergimizin ömrü ve soluğu, adını taşıdığı muhterem zatın kıymetli eserinin yaşıyla bir olur...

Yarukluğ yaşukluğ kutluğ kıvluğ bolzun!

KÂMAD Editörü Doç. Dr. Emrah BOZOK

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Araştırma Makaleleri / Research Articles

Faruk ÖZEN

SÖZCÜK SINIFLANDIRMALARINDA DİLBİLİMSEL DİLBİLGİSİ
ÖLÇÜTLERİNİN KULLANILMASI

1-17

Murat YILDIZ - Ali YAKICI

TÜRK BİLMECELERİNDE DEĞERLER EĞİTİMİ

18-42

Savaş KOLDANCA - Gülcan ÇOLAK

2018 PROGRAMINA GÖRE 9. SINIFLARIN İSİM-SIFAT TÜRLERİNDEKİ
GELİŞİMLERİNİN İNCELENMESİ (NİÇDE ÖRNEĞİ)

43-61

Temuçin TOSUN

BEŞİKDÜZÜ VE TONYA YÖRESİ AĞIZLARINDA GELECEK ZAMANIN
GÖRÜNÜMÜ

62-75

Yayın Değerlendirmeleri / Reviews

Neslihan GÖREN İNAN

NİHAT ÖZTOPRAK, KİŞİLİK İNŞÂ EDEN İNCİ BEYİTLER, İSTANBUL,
İLETİ KİTAP, 2025

76-79